

Asia: OM 17/41/2016

Luonnos hallituksen esitykseksi rikoslain 17 luvun ja ulkomaalaislain 185 §:n muuttamisesta

Lausunnon saate

Tähän voitte halutessanne kirjoittaa saatteen lausunnollenne:

Lausunnon ovat valmistelleet Pakolaisneuvonta ry:n lakimiehet Heli Aali ja Jasmiina Jokinen. Lausunnonantajaksi on rekisteröitynyt järjestön tiedottaja Sanna Rummakko, sillä varmentaminen ei onnistunut Pakolaisneuvonta ry:n pankkitunnuksilla.

Yleistä

Mitä mieltä olette luonnoksesta hallituksen esitykseksi?

En kannata luonnosta

Uuden rangaistussäännöksen säätäminen

Näkemyksenne maahantulokiellon rikkomista koskevan uuden rangaistussäännöksen säätämistarpeesta

Ei ole tarpeellista säätää kokonaan uutta rangaistussäännöstä, mutta voimassaolevaa lainsäädäntöä on syytä selkiyttää. Epäselväksi jää, miksi rikoslain 17 luvun 7 §:n valtionrajarikosta ei voida soveltaa maahantulokiellon rikkomistilanteessa.

Uuden rangaistussäännöksen sisältö

Näkemyksenne siitä, miten teko ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi uudessa rangaistussäännöksessä (rikoksen tunnusmerkistö)

Ks. muut osiot

Rangaistusasteikko

Näkemyksenne maahantulokiellolle ehdotettavasta rangaistusasteikosta (sakko-yksi vuosi vankeutta)

Luonnoksessa esitetään, että maahantulokiellon rikkomisesta säädettäisiin rikoslaisissa ja rangaistaisiin sakolla tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistuksella. Teosta säädettävä enimmäisrangaistus ankaroituisi merkittävästi.

Luonnoksen mukaan on vaikea arvioida, missä määrin rangaistusasteikon ankaroittaminen ehkäisisi maahantulokiellon rikkomisia. Luonnoksen mukaan rikoslainsäädännön ennaltaehkäisevä vaikutus riippuu rangaistuksen ankaruutta enemmän kiinnijäämisriskistä ja rankaisemisen todennäköisyydestä, ja rangaistusten kiristämällä ei yleensä ole havaittavaa vaikutusta rikollisuuden määrään. Tämä huomioiden on aiheellista kyseenalaistaa vankeusrangaistuksen tarpeellisuus. Toisaalta perusteita myöskään sille, miksi ankaroittaminen on tarpeen sakkorangaistuksesta suoraan vuoden vankeusrangaistukseen, ei ole esitetty.

Asiassa on huomioitava, että maahantulokiellon rikkomisena olisi rangaistavaa Suomeen tuleminen ilman sinänsä tästä aiheutuvaa vahinkoa tai muuta haitallista seuraamusta. Suojeltava oikeushyvä on yleinen järjestys, jonka ei kuitenkaan faktisesti tarvitse vaarantua henkilön syyllistyessä kaavailtuun rikokseen. Punninnassa on otettava huomioon tämän oikeushyvän suhde vankeusrangaistukseen, joka merkitsee puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen (PeVL 23/1997 vp).

Luonnoksen mukaan useimmiten käsillä olisi tilanne, jossa vangitsemista pidettäisiin kohtuuttomana useimpien maahantulosäännösten rikkomisten kohdalla (s. 12). Näin ollen tilanne säilyisi suurelta osin samankaltaisena kuin nykyisin, kun maahantulokiellon rikkomisista rangaistaan pääosin sakolla ulkomaalaisrikkomuksena. Tavoiteltu vaikutus kohdistuisi siten siihen ryhmään, jonka osalta vankeus tulisi luonnoksen mukaan rangaistuslajina kyseeseen. Tähän ryhmään kuuluu mm. heitä, jotka ovat saaneet maahantulokiellon jo alkujaan muihin rikoksiin syyllistymisen vuoksi. Tämä huomioon ottaen on aiheellista kysyä, mikä olisi uuden kriminalisoinnin merkitys juuri tämän, nimenomaisesti mainitun kohderyhmän rikollisuutta vähentävänä tekijänä? Lisäksi on huomattava että ne, jotka ovat syyllistyneet muihin rikoksiin ja joihin luonnoksen mukainen ennaltaehkäisevä vaikutus halutaan ulottaa, saatetaan tuomita jo muutoinkin vankeusrangaistukseen (luonnoksen mukaan noin 25 % maahantulokiellon rikkojista, s. 26).

Luonnoksen vertailumaissa maahantulokielto liitetään henkilön maasta poistamiseen, yleisimmin karkottamiseen, mihin puolestaan voi johtaa syyllistyminen tietyn vakavuustason rikokseen tai johonkin tiettyyn rikokseen. On huomattava, että Suomessa maahantulokielto seuraa automaattisesti kielteisestä turvapaikkapäätöksestä, jos henkilö ei suostu palaamaan vapaaehtoisesti. Luonnoksessa todetaankin, että vertailumaiden rangaistusasteikoista ei voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, mikä on asianmukainen enimmäisrangaistus maahantulokiellon rikkomisesta.

Luonnoksen mukaan ”rikoslain 6 luvun 3 §:n mukaan koventamisperuste ei vaikuta pelkästään rangaistuksen mittaamisessa vaan myös rangaistuslajin valinnassa esimerkiksi sakon ja rangaistuksen välillä. Jotta koventamisperusteella olisi väliä rangaistuslajin valinnassa, rangaistusasteikon on

mahdollistettava myös vankeusrangaistuksen määrääminen. ” Tämä peruste on kestävä ja johtaisi päätelmään, että jokaisesta rikoksesta tulisi olla mahdollista tuomita vankeusrangaistus. Koventamisperuste otetaan jo nykyisin huomioon päiväsakkojen lukumäärästä päätettäessä. Perusteluja myöskään sille, miksei rangaistusta määrättäessä nykyisin kyettäisi huomioimaan rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaisesti teon vaikuttimia ja tekijän syyllisyyttä, ei ole esitetty.

Kun lisäksi luonnoksen mukaan ankarampaan rangaistutasoon johtavien lainsäädäntömuutosten ennaltaehkäisevä vaikutus on rajallinen ja usein väliaikainen, Pakolaisneuvonta ry ei pidä ehdotettua asteikkoa tarkoituksenmukaisena eikä tehokkaana.

Esityksen vaikutukset

Näkemyksenne luonnoksessa ehdotettujen lainsäädäntömuutosten arvioituista vaikutuksista

Esityksen tavoitteena on sen sanamuodon mukaan se, että maahantulokiellon rikkomisesta voidaan määrätä teon paheksuttavuutta vastaava rangaistus, sekä kiellon rikkomista ehkäisevä vaikutus. Lisäksi esityksellä selkiytettäisiin lainsäädäntöä verrattuna nykyiseen. Esityksellä toteutetaan hallituksen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman linjausta, jonka mukaan maahantulokiellon rikkomisesta säädetään seuraamukseksi vankeusrangaistus.

Luonnoksen mukaan poliisin tai rajavartiolaitoksen tietoon tulleiden ulkomaalaisrikkomuksena käsiteltävien maahantulokiellon rikkomisten määrä on poliisin tilastotietojärjestelmän tietojen mukaan merkittävästi lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Toisaalta, luonnoksen mukaan poliisin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista määristä ei ilmene se, minkä verran maahantulokiellon rikkomisista määrätään rangaistuksia ja minkälaisessa menettelyssä se tapahtuu. Toisin sanoen, viranomaisten tiedossa on luonnosta laadittaessa ainoastaan poliisin tai rajan näkemys siitä, että rikos on tapahtunut, ei se, onko käräjäoikeus katsonut näin. Onko esimerkiksi esitetyistä tilastoista poistettu henkilöt, jotka poliisin tilastoissa näkyvät valtiorajarikkoina, mutta jotka sittemmin hakevat turvapaikkaa?

Luonnos perustuu tältä osin olettamuksiin ja siinä todetaankin suoraan, että viranomaistoimintaa koskevista tilastoista ilmenevistä maahantulokiellon rikkomisten lukumääristä ei voida myöskään tehdä ratkaisevia johtopäätöksiä siitä, minkä verran kieltoa rikotaan ja miten määrät ovat tosiasiallisesti muuttuneet. Ainoa tarkempi tieto koskee vuotta 2015, koska siihen liittyen on laadittu opinnäytetyö. Sen mukaan ylivoimaisesti suurin osa kiellon rikkojista on Viron kansalaisia (73 %).

Luonnoksen vaikutusarviointi on puutteellinen, koska nykytilaa ei ole selvitetty tai ei ole voitu selvittää riittävästi. Luonnoksesta ei ilmene seuraavia seikkoja: mitkä ovat nykyiset maahantulokieltoa koskevien rikkomusten määrät, miten ne ovat kehittyneet viime vuosien aikana tai ketkä maahantulosäännösten rikkomisiin ovat syyllistyneet. Osin näistä syistä myöskään

vaikutuksia ei ole selvitetty tai voitu selvittää tyydyttävästi: avoimeksi jää ensinnäkin se, mikä vaikutus maahantulosäännösten rikkomisten määriin luonnoksella toteutuessaan olisi.

Kuten edellä on jo nostettu esiin, luonnoksen mukaan ”rangaistusten kiristämällä ei yleensä ole havaittavaa vaikutusta rikollisuuden määrään”. Luonnosta perustellaan tapauksilla, joissa kieltoa rikotaan toistuvasti tai maahan tullaan kieltoa rikkoen tarkoituksessa tehdä täällä rikoksia, vaikka näissä tapauksissa vankeusrangaistus on jo muutenkin todennäköisesti mahdollinen seuraus. Ehdotukseen voisi sen sanamuodon mukaan liittyä myös yhteiskunnallisesti epätoivottavia seikkoja, ja tällaisia ovat mm. asian käsittelyn hidastuminen ja jo useisiin rikoksiin syyllistyneiden rikollisten oleskelu maassa oikeudenkäyntiä odottamassa. Epäselväksi nimittäin jää, miten tilanne on muuttunut valtiorajarikoksen säätämisaikakohdasta sen suhteen, kuinka tarkoituksenmukaista ulkomaalaisen oleskelun pitkittäminen prosessia varten Suomessa olisi verrattuna käännättämiseen suoraan rajalta. Rikoslain esitöiden (HE 6/1997) mukaan ”Valtiorajarikosta on pidettävä verraten lievänä rikoksena, joten käytännöllistä tarvetta ulkomaalaisen rankaisemiseen ei ole, jos hänet maahantuloon tarvittavien asiakirjojen puuttumisen takia käännytetään rajalta tai karkotetaan maasta. Olisi ilmeistä, että viralliset syyttäjät ja tuomioistuimet tällaisissa tapauksissa varsin yleisesti soveltaisivat toimenpiteistä luopumista koskevia säännöksiä. Tarkoituksenmukaisempaa kuitenkin on, että passin tai muiden asiakirjojen puuttumisen takia selvissä rajalta käännättämis- tai maastakarkotustapauksissa ulkomaalaisen oleskelua ei valtiorajarikosta koskevan esitutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin vuoksi tarpeettomasti pitkitetä. Rangaistuksen tuomitsemista rajalta käännättämisen tai maasta karkottamisen oheisseuraamuksena voidaan pitää monesti kohtuuttomana.” Luonnoksen mukaan valtiorajarikostapausten tutkinta on pääsääntöisesti lopetettu henkilön käännättämisen vuoksi.

Syyttäjän rangaistusmääräys on annettava tiedoksi, ja mikäli henkilö käännytetään rajalta, hänellä ei todennäköisesti ole osoitetta josta hänet tavoittaa. Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 24 §:n mukaan ”Sakkovaatimukseen perustuvaa rangaistusmääräystä ei saa kuitenkaan antaa ennen kuin kaksi viikkoa on kulunut vaatimuksen tiedoksiannosta.” Jotta asia voitaisiin käräjäoikeudessa ratkaista kirjallisessa menettelyssä, vastaajan tulee mm. ilmoittaa kirjallisesti käräjäoikeudelle, luopuuko hän oikeudestaan suulliseen käsittelyyn. On epätodennäköistä, että rajalta käännytetty henkilö tavoitettaisiin siten, että edellytykset kirjallisen menettelyn käyttämiselle täyttyisivät. Tämä pitkittää prosesseja nyt ja tulevaisuudessa.

Esitys lisäisi poliisi- rajavartiolaitoksen ja syyttäjäviranomaisten sekä tuomioistuinten työmäärää, sekä asiakirjojen kääntämiseen ja tulkkaukseen ja avustajan käyttöön liittyvää lisätyötä. Taloudellisia kuluja rikosseuraamuslaitokselle ei ole laisinkaan arvioitu, vaikka kyse on nimenomaan uudesta vankeusuhkaisesta kriminalisoinnista, jonka seurauksena vankiluku ja vankilapaikkojen tarve kasvaisi, sekä tulevaisuudessa mahdollisesti vankeudeksi muunnettavissa olevista sakoista.

Lisäksi enimmäisrangaistuksen korottamisesta ehdotetulla tavalla yhteen vuoteen vankeutta seuraa, että pakkokeinolain (806/2011) mukaiset pakkokeinot laajenevat. Pakolaisneuvonta ry haluaakin kiinnittää huomiota siihen mahdollisuuteen, että lakiluonnoksen tosiasiallinen peruste on hallituksen halu laajentaa pakkokeinojen käyttöä ulkomaalaisasioissa, erityisesti koska sakkorangaistuksesta

siirryttäisiin suoraan vuoden maksimirangaistukseen, eikä mahdollisuutta kuuden kuukauden rangaistuskattoon ole edes selvitetty luonnoksessa. Maahanmuuton ministeriyöryhmän 16.12.2016 julkaistussa toimenpidesuunnitelmassa laittoman maassa oleskelun ehkäisyyn ja hallintaan on todettu seuraavaa: ”Selvitetään, onko pakkokeinojen käyttöä ohjaavan suhteellisuusperiaatteen asettamisessa rajoissa mahdollista säätää ulkomaalaisrikkomuksen selvittämisessä käytettäväksi sellaisia pakkokeinoja, jotka eivät nykyään ole käytettävissä. Lakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan teon rangaistavuus määräytyy sen moitittavuuden mukaan ja rikokseen liittyvien tutkintakeinojen tarve on arvioitava erikseen. Huomioon on otettava myös perustuslakivaliokunnan pakkokeinojen käyttöä koskevat kannanotot (erityisesti PeVL 66/2010 vp). Rangaistusasteikkoja ei siten muuteta uusien tutkintakeinojen käyttöön ottamiseksi. Samalla voidaan kuitenkin selvittää, vastaako ulkomaalaisrikkomuksesta ainoaksi rangaistukseksi säädetty sakko rikkomusten vakavuutta kaikissa tapauksissa ja onko asteikkoa tässä valossa syytä muuttaa. Arviossa tulee ottaa huomioon myös mahdollisten lainsäädäntömuutosten vaikutukset mukaan lukien kustannusvaikutukset.”

Nyt käsillä olevan luonnostekstin mukaan ”Pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan vangitsemiseen sovelletaan 5 §:n 1 momentin pidättämisperusteita. Viimeksi mainitun momentin 4 kohdan mukaan rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää, jos hänellä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa. Tämän kohdan osalta on kuitenkin otettava huomioon sen perusteluissa todettu (HE 222/2010 vp, s. 248/I). Perustelujen mukaan ulkomaalaisen vapaus tulisi vain rajatuissa tapauksissa riistää kohdassa tarkoitettun karttamisvaaran perusteella, henkilöä ei voida pidättää pelkästään ulkomailla asumisen perusteella. Myös rikoksesta säädettyyn rangaistukseen kytketyt vangitsemisperusteet (esimerkiksi rikollisen toiminnan jatkaminen) saattavat tulla sovellettaviksi, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, mutta 4 kohdan mukaisen vangitsemisperusteen tavoin on otettava huomioon pakkokeinolain 2 luvun 13 §:ssä säädetty kohtuuttoman vangitsemisen kieltö, joka edellyttää muun ohessa asian laadun huomioon ottamista. Pidättämisen ja vangitsemisen kohtuuttomuutta koskevien lain esitöiden mukaan (HE 222/2010 vp, s. 248/I ja 250/II) vangitsemista voidaan pitää kohtuuttomana esimerkiksi silloin, jos tutkittavana olevasta rikoksesta ei yleisen rangaistuskäytännön mukaan seuraa sakkoa ankarampaa rangaistusta. Tällainen tilanne on nykyisin ja tämän esityksen mukaisten lainsäädäntöehdotusten mukaan olemaan useimpien maahantulokiellon rikkomisten kohdalla. Lisäksi pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä säädetty suhteellisuusperiaate edellyttää, että käytettävä pakkokeino on asianmukaisessa suhteessa tutkittavana olevan rikoksen törkeyteen.”

Lakiluonnos ja sen taustalla olevat hallituksen linjaukset uudesta vankeusuhkaisesta kriminalisoinnista ja pakkokeinojen käytön laajentamisesta eivät perustu todellisiin yhteiskunnallisiin näkökohtiin (rikosten määrä, kustannukset) eivätkä ole juridisesti hyväksyttävissä (hyöty-haitta-punninta, suhteellisuus). Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan rikosoikeutta ei tule käyttää symboliseen tarkoitukseen (PeVL 29/2001 ja 5/2009), eikä teon rangaistavuudesta voida myöskään säätää pakkokeinonäkökohtiin perustuen. Luonnoksessa tulevaisuudessakin pääsäännöksi mainittu sakkomenettely on jo voimassaolevaa oikeutta, eikä siihen tarvita lainmuutosta (s.25). Ei liene tarkoituksenmukaista, että henkilöt, joita Suomeen ei haluta, todellisuudessa viettäisivät täällä enemmän aikaa, mistä lisäksi yhteiskunnalle aiheutuisi lisäkuluja.

Valtiorajarikoksen 2. momentin mukaan ”Valtiorajarikoksesta ei tuomita ulkomaalaista, joka 1 momentissa tarkoitetun teon johdosta käännytetään tai karkotetaan maasta, eikä ulkomaalaista, joka pakolaisuuden perusteella hakee turvapaikkaa tai oleskelulupaa Suomessa. Valtiorajarikoksesta ei tuomita myöskään ulkomaalaista, joka on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun teon sen vuoksi, että hän on ollut 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitetun ihmiskaupan kohteena. ”

Lainkohdan esitöiden mukaan: ”Säännöstä tarvittaisiin niitä tilanteita varten, joissa ihmiskaupan kohde on myös laitton maahanmuuttaja, vaikka tällainen tapaus ei Suomen nykytilanteessa olekaan tyypillinen. Usein ihmiskauppasäännöksissä tarkoitetuissa tilanteissa rankaisemattomuus on muutenkin selvä, sillä maahanmuuttaja on voinut toimia pakotettuna tai muuten sellaisissa oloissa, ettei hänen voida katsoa syyllistyneen tahalliseen tekoon. Toisaalta ihmiskauppaa koskeva rangaistussäännös koskee myös kohtalaisen lieviä tekotapoja, kuten toisen aseman hyväksikäyttäminen tai toisen erehdyttäminen, joiden yhteydessä ihmiskaupan uhrin omakin toiminta saattaa joutua syyteharkinnan kohteeksi. Koska ihmiskauppaa koskevan kansainvälisen ja ehdotetun kansallisen sääntelyn yhtenä tarkoituksena on ihmiskaupan kohteena olevan henkilön suojeleminen, on kohtuussyistä ja selvyyden vuoksi aihetta säätää erikseen valtiorajarikosta koskevasta syytevapaudesta.” (HE 34/2004)

Aiempien valtiorajarikosta koskevien säätämisesitöiden mukaan, käytännössä ilman matkustusasiakirjoja, viisumeja, oleskelulupia taikka väärennetyillä asiakirjoilla maahan saapuvat ulkomaalaiset käännytetään yleensä jo Suomen rajalla taikka he anovat turvapaikkaa, jolloin heidät jätetään tuomitsematta rangaistukseen valtiorajarikoksesta edellä mainitun rikoslain 17 luvun 7 §:n 2 momentin nojalla (HE 164/2013). Nyt käsillä olevassa luonnoksessa todetaan, että vastaava käännyttämistä ja karkottamista koskeva tuomitsemisen esteperuste muuttaisi nykyistä tilannetta olennaisesti ja aiheuttaisi sen, että maahantulokiellon rikkomisesta ei voitaisi käytännössä määrätä juuri ollenkaan rangaistuksia (s.23). Luonnoksesta ei ilmene, millä perusteella tämä on ongelmallista. Luonnoksen mukaan Geneven pakolaissopimus ja Euroopan neuvoston ihmiskauppaa koskeva sopimus ovat jo laintasoisina voimassa, eikä niistä tarvitse erikseen säätää. Rikoslain sisäisen johdonmukaisuuden nimissä tämä ei ole hyväksyttävää, vaan ko. sopimukset tulee nostaa esiin samoin kuin valtiorajarikoksen yhteydessä.

Valtiorajarikoksen 2. momentin mukaan ”Valtiorajarikoksesta ei tuomita ulkomaalaista, joka 1 momentissa tarkoitetun teon johdosta käännytetään tai karkotetaan maasta, eikä ulkomaalaista, joka pakolaisuuden perusteella hakee turvapaikkaa tai oleskelulupaa Suomessa. Valtiorajarikoksesta ei tuomita myöskään ulkomaalaista, joka on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun teon sen vuoksi, että hän on ollut 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitetun ihmiskaupan kohteena. ”

Lainkohdan esitöiden mukaan: ”Säännöstä tarvittaisiin niitä tilanteita varten, joissa ihmiskaupan kohde on myös laitton maahanmuuttaja, vaikka tällainen tapaus ei Suomen nykytilanteessa olekaan tyypillinen. Usein ihmiskauppasäännöksissä tarkoitetuissa tilanteissa rankaisemattomuus on muutenkin selvä, sillä maahanmuuttaja on voinut toimia pakotettuna tai muuten sellaisissa oloissa, ettei hänen voida katsoa syyllistyneen tahalliseen tekoon. Toisaalta ihmiskauppaa koskeva rangaistussäännös koskee myös kohtalaisen lieviä tekotapoja, kuten toisen aseman hyväksikäyttäminen tai toisen erehdyttäminen, joiden yhteydessä ihmiskaupan uhrin omakin

toiminta saattaa joutua syyteharkinnan kohteeksi. Koska ihmiskauppaa koskevan kansainvälisen ja ehdotetun kansallisen sääntelyn yhtenä tarkoituksena on ihmiskaupan kohteena olevan henkilön suojeleminen, on kohtuussyistä ja selvyyden vuoksi aiheutta säättää erikseen valtiorajarikosta koskevasta syytevapaudesta.” (HE 34/2004)

Aiempien valtiorajarikosta koskevien säätämisesitöiden mukaan, käytännössä ilman matkustusasiakirjoja, viisumeja, oleskelulupia taikka väärennetyillä asiakirjoilla maahan saapuvat ulkomaalaiset käännytetään yleensä jo Suomen rajalla taikka he anovat turvapaikkaa, jolloin heidät jätetään tuomitsematta rangaistukseen valtiorajarikoksesta edellä mainitun rikoslain 17 luvun 7 §:n 2 momentin nojalla (HE 164/2013). Nyt käsillä olevassa luonnoksessa todetaan, että vastaava käännyttäminen ja karkottaminen koskeva tuomitsemisen esteperuste muuttaisi nykyistä tilannetta olennaisesti ja aiheuttaisi sen, että maahantulokiellon rikkomisesta ei voitaisi käytännössä määrätä juuri ollenkaan rangaistuksia (s.23). Luonnoksesta ei ilmene, millä perusteella tämä on ongelmallista. Luonnoksen mukaan Geneven pakolaissopimus ja Euroopan neuvoston ihmiskauppaa koskeva sopimus ovat jo lainsäätövoimassa, eikä niistä tarvitse erikseen säätää. Rikoslain sisäisen johdonmukaisuuden nimissä tämä ei ole hyväksyttävää, vaan ko. sopimukset tulee nostaa esiin samoin kuin valtiorajarikoksen yhteydessä.

Rummakko Sanna
Pakolaisneuvonta ry